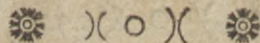

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

för öfrigt stålgrå. Om en Make åstundas, nämligen en hingst af lika beskaffenhet, gifwies anwifning samma gård.

Hos Herr John Fried. Ström, finnes nyligen kommen Holländsk Sill, i åttingar, til köps, och för billigaste pris.

Korta Stads: Nyheter.

Götheborgska Wexel- Coursen.

Onsdagen. Lördagen.

Amsterdam	-	-	54 a 53 1/2	M: f	Rent
Hamburg	-	-	50	-	M: f

Ankomne äro Skepparne Märten Schale ifrån Sic Ubes med Salt, Citroner och Pomeranjer, Peter Lundström ifrån Lissabon och dito med Salt, Citroner och Pomeranjer, Nils Christensson och Magnus Sjögård ifrån Lissabon med Salt, Citroner och Vin, Joh. Fortter ifrån London med Barlast, Joh. Christ. Driese ifrån Lissabon med Salt, Alexander Club ifrån Frassersburg med Spannemål, Ralph Gibson ifrån Berwich med Mursten, (a) Esge Touchet ifrån Rotterdam med Barlast.

Krigs- Fregatten Jägaren är nyligen ifrån Medelhafwet hit til Staden ankommen, förer 34 Canoner, och 170 Man om bord.

Utgångne äro Skepparne Johannes Juthe til Glasgow, John Hodge til Alowau, Samuel Smith och Bengt Sjöberg til London, James Younger til Sterling med Järn och Bräder, Jacob Adrian Carisius til Nantes, och Jöns Andersson til Croshwick med Bräder.

(a) Utan twi smel lærer Gräften innan torr, emot allas skemdan, införskrifwas.

**Götheborgska
Sagasinet.**

Den 9 Juli 1759.

**Föreläsning af Warbergs- Historien, och om
Stadens almänna Hus.**

Jag märker, at supplementer och tillsatser blifwa i detta ämnet oundwifeliga: när jag slutat Kyrko- beskrifningen, får jag flera Documenter i händer, tagna ut nyare Gåfwo- boken. Det är billigt, at ihågkomma samtelige Kyrkowårdarne: de få ingen annan lön. Efter de förr omtalade följer i ordningen först Anders Engason från 1699 til 1702, så Hans Hummel til 1706, Anton Erosig til 1707, Olof Hansson, Bar til Herr Kyrkoherden Appelberg i Krokstad, til 1710, Björn Nilsson til 1713, Isac Himmelberg omist huru länge. Från honom nödgas jag göra et språng ända til år 1731, då Stephen Liedberg, en redan nämnd Hedersgubbe, wärdade Kyrkan. År 1734 efterträdde han af Sal. Somar Lagerbohm, 1737 af Herr Eric Brodd, 1741 af Georg Hall, 1745 af nu warande Rådman och Storhandlare Herr Jacob Lagerbohm, och 1748 af Råd- och Handelsmannen, Herr Peter Ernst Zinkel; efter hwilke den ärlige Mathis Potent ifrån år 1751, och nyligen Herr Lars Homan waret Kyrko- Föreståndare. Allesamman äro eller hafwa waret Handelsmän.

Til fört upräknade Förringar bör följande framtilläggnas. År 1702 förärade Hans Ström och Clas Habicht 30 Dal. S:mt til en Silfwer = oblat Af: och samma år Christian Gertner 10 Dal., och Johan Volrat 20 Dal. til Södra Wapenhuset. År 1701 läwer Jan Schelwis, en son af blodiglen, (hwarom framdeles) taget affred ifrån Warberg, och lefwar gat sine 5 Dal. til Kyrkan med detta Förmål: **Loe Godts Naem vereeredt tot Waerberghe Kyrke vereeredt fem Dal. Silwermunt de goede Wender tad soo til goede. Vaert wel alle.** År 1719 sammanfluto flere til Ljuse = stakarne. År 1734 lät Kyrkewården, Herr Gomar Lagerbohm, på egen kostnad framskaffas sten, hwarmed Stenpelare, at binda Kyrko = wäggen, skulle från grundmuren upföras. Pelarne blefwo likwäl ej murade förän 1745: och 1751 äro 5 tillagde. Ingen af alla har jag med öpnade ögon någonsin blifwet warse. **Ljusekronorna glömdede jag förre gången, ehuru det kom sig. Om den ena står skrifwet: Anno 1635 den 10 Octobris hafwer Görgen Jacobsen denne Crona til Warbergs Kirke förerit. Om den andra: Anno 1697 är denna Crona förärad til Warbergs Kyrkjas prydnad af Hans Winberg.** Den nedersta Ljus = kronan skal Lönnes Pettersson gifwet. Storkläfkan har hopsmultet af de 2 Bjellor, som klimgat på Platsarne. Orgel = werket är förfärdigat af Directeuren Joh. Caman, kommen ifrån Stockholm, och inwigt af Salige Prosten och förre KyrkoHerden, Eberhard Dahlberg, år 1733 den 24 Augusti. Håfpungarne, som Herr Rådman Hjerton förärat, kostade 85 Dal. S:mt. Han med Rådman Zinkel och Herr

Herr Dahlbom, gotroo år 1751, som Interessenter i en Snau, 100 Dal. S:mt icke til Kyrkan, utan til den forsalne muren, hwilken nu berömligen med kalk och gråsten upmuras; äfwen som Portarne med tegelsten hwälfwas.

Gläder Eder nu, läfre Läsare: ändreligen slippen I ur Kyrkan in på **Rådhuset.**

Detta är beläget wid Torget och Kongs = gatan, et nästan hundra = åra Tråhus, doch af förnämware slaget; th det är bygt af Eketimber; hwaraf lätteligen slutes til Fogarnes olika tillstånd i forna tider. (a) Borgmästare Agrell, som sadt up denna fordom lysande, men nu mycket blackiga, byggnad, kom til sina beställningar, när Staden stod i sin djupesta förnedring. Sandten war antingen ingen, eller ganska förfallen, och BorgerSkapet i yttersta armod. Agrell kunde då hwarken som Borgmästare, eller Tul = Förwaltare, blifwa rik: och som Han bygde med större kostnad, än wilkoren tålde, gjorde Han et misshugg i Arithmetican, och kom på Balance: hwarpå Huset tilfallet både Kronan och Staden, (b) och blifwet et Boställe for alle Tul = Förwaltare. Desse hafwa i långa tider bodd aldeles under Justicien, emedan Store Råds = Salen, med Råmners = kamare, Archive och förmaf, utgöra öfwer = rummen, som äro allesamman bosälliga. Söruls = Kamaren står, eller ligger, i bygningen in at gården. Det försäkras, at Fensuren på Rådstugosalen äro små, rutorne brutna och mörka, ja rakat mindre

(a) Anni Finnas hus, bygde af samma Wirt, på landet där omkring.

(b) Hwervånningen tilhöree Staden, Underwånningen med Tul = Kamaren äger Kronan: Agrell har mögeligen stådt i skuld hos bägge, hwilke taget hwad som warer at tilgå.

mindre dropfritt: hvarföre lagfareheten har nu mera sin Session annorstädes, och som jag menar, hos Herr Rådman Hdt. Man hoppas, at Staden framdeles, understödd af det almånna, bygger et Stenhus i ställe för detta förfalna Rådhus.

Prest-Huset.

Kyrk-Herre-Huset står, där westra Wal-gatan och Kyrkogatan träffa hwarandra; bran af i 1723 års Eldswåda, bygdes sedan up med ansenlig kostnad och wårdslöshet. Detta Hus prälar utantill, och öfver inwärtos några lesiwande Meubler; behöfwer för öfrigt, at både diktas och drifwas.

Capellans-Huset ligger, där Drottning- och Borgmästare-gatorne mötas; är wördigt af sin ålder, men odugeligt at bebo: ty man kan ståra fröst ut wäggarne. Detta Hus har antingen stådt i gamla tider på platsarne, eller, som troligare synes, är det hopfläckt af öfwerblifne stockar, hemtade från den afbrände Staden. (c) Nu warande Commisster bo i et af Rådman Swensbergs Hus. På denna Tomt hafwa Nyske Fångarne fordom uppehållet sig, hwardan gården hetat Fånghuset, som blifwet sedermera ombyggt, och försedd med en lustig Trägård.

Scholen lyser öster om Kyrkan på Drottninggatan. Huset är byggt af Stadens egna medel 1745; Rector och Collega, som kallas Hörare, bo i öfwerwånningen, och hafwa hwardera sina 2 Rum, utom Rök och Wisthus, och kunna säledes hushålla. I Underwånningen äro afskilda Rum för hwar lärare, som dela hwar sine läringar i 2 serfatta Classer, hvilka kallas

(c) Liffbens war det Sal. Rådman Hammarberg, en Gar åt wårigen afledne Kyrkoherden i Solberga, tilbringt.

kallas Leror. Från yppersta Leran komma nu för tiden ganska Fickelige Ynglingar hit til Gymnasium. Nedersta Leran heter **Sinkan**; som ledes af Landkaps-ordet **sinka sig**, det är wara trög och långsam, eller föla och dröja. Schol-Huset är tredje gången uprest här på Tomten innom 100 år, eller sedan Staden hitflyttades. Utom en liten Trägård, äger och Scholen et litet Bibliothecque, som afledne Rector Grimberg af berömlig nit testamenterat, och med sifwa Lifwet upofrat til wetta sit Lårosäte. Disciplarnes antal går ibland öfwer Trettio-talet.

Til andra Publica Hus räknar jag

1. **Hospitalet**, som tillika med Scholen omtalas i gamla Handlingar, dem jag framdeles får at dragas med. Detta Hus ligger wid Westra Wal-gatan näro wid Norre Port, och uprestes sista gången på Sjuttonhundra-tjugo-talet. När det blifwet först inrättat, har jag mig ej bekant. Hospitalets inkomster upräknas i Härlemanska Brestwet s. 174. och belöpa sig til 346 Dal. 8 öre S:mt, och 26 tunnor Korn. Til Scholen och Hospitalet är stora och lilla Körshult, utom gården Ollered, genom Testamente tillagna. Körshult är i Walinge Gåld och Nöslinge Soken beläget, war fordom et Säteri. Se Richardson s. 73. Herfapet, som förarat desse gårdar, blifwa mot all min wilje så Namlösa, som deras barnlöshet kanske waret driffjädren til denna fromhet. Af Privilegierna ses, at Hospitalet har 16 tunnor Korn af Tionden i Wistehärad. Widare wet jag intet om Fattigstugan, ej heller har Föreståndaren, Herr Rådman Westman, lemnat mig någon uplysning, ehuru jag därom anhället. Immedlertid undrar man stäligt, hwarföre ej flera än 11 Hospitals-

spitals-hjon underhållas, så wida mistanken är grundad, at Fonden wore tillräckelig til flera, och usfämlig wimla på gatorne. Hospitalet äger af ålder ansenlig ång och åker, hwartil nyare tillökningar kommet. Wästerwer denna jord ut- arrenderad eller förnyträd til den mestbjudande; slår ej felt, at årliga incasseringen stige högre, än förmålt är.

2. **Stadshuset** står midt på Torget, och förtägar det sebnares ansenlighet. Under et tak bärgas här städens Stadens Högwakt, Arrestanter och Wägmästare. Arreste-rummen äro 2, af hwilka det ena gemenligt kallas Hålet eller Tjufhälet. I Wägen och Wägen Contoiret lyser dagen in genom et litet fenster.

3. **Packhuset** består af 2 Bodar, lika et par Wagns-lider, beläget midt emot Kyrk-Herre-Huset, nästintill det Ehrenpolska.

4. **Lorshuset** byggdes på Skrifware-Klippan år 1753, och består af Kök och Kamare. Denna klippa är nu mera stadens egendom, men lydde tillföre under Slottet.

5. **Bryggan**, som går öfwer 100 alnar ut i Hamnen bort emot djupet, och tjenar mera ut- och ingående folk, än til körsler och öfwerförsl af waror, hwilka ut- och införas med åfwenlyrt i watnet, byggdes år 1729 med dryg kostnad, och underhållas med ej mindre, än de tråga omlagningar. År 1757 natten imellan den 24 och 25 Martii stöttes hon omkull, ej långt ifrån landet, af det hårda stormwådret, som tillika kastade en halft dussen Fartyg på landet.

Om Slottet, såsom ej egentligen hörande til Staden, får jag framdeles yttra mig. De wärfaste private gårdar tilhöra Handelsmannen Herr J. Dahlbom, Herr Borgmästare

mästare Pihlson, och Herr Rådman Lagerbohm. Där näst i ordningen komma Herrar Rådman Anders Lagerbohms, Höks, Hjertons och Zinkels Hus: allesamman försvarligen wakra och stora. Et af de Lagerbohmska, i hwilket Gubben Gomar bodde, prälar med blå Tegelpannor. Dessa tillika med det Ehrenpolska, Swensbergiska, Liedbergiska och Halerwyska, hwilket Herr Paul Pihlson innehafwer, wärderas årminstone från 5 til 6, 7 och 10000 Dal. S:mt hwartwera. Rådman Jacob Lagerbohm äger 3 gårdar, Rådman Swensberg åfwenfå, Rådman Zinkel likaledes, och Herr Anders Lagerbohm 2. På de Tomter, som warer obebyggda, bygges årligen något, och wid Norre Port anlägges en liten Förstad, bestående redan af 3 boställen för Sjöfarare, utom Pip- och Potaste-Raffiner-bruken, en mängd af Tjärebodas, och flere lastage-platsar.

De privata Husen äro i almånhet wakra; många, men ej de flesta, 2 wåningar höga: allesamman lagligen prydda med Tegelpannor. Silenske Gården är fodrad med tolf-alna bräder, det är åfwenfå långa som Huset är högt. Härmed sparas en hop spik och arbete, at förtiga, hwad bygnaden i tät- och waragtighet winner. Twånne hwalde och murade Källare, Herrar Lagerbohms tilhörande, utgöras med Kyrkan alla Stenhus i Staden. Urverket har inga bråk at utnämna, utan står allena fult.

Skakeret, om det så må kallas, sträcker sig ej til alla sidor om Staden, utan allena til det östra, och närbelägna wäderstrecken. Det är egentligen för Plantager upsadt, och således mindre Stadens, än Jordägarnes enskilda wårn. Annars omgifwes Warberg helt och hållet med en Stenmur, som kallas Walgårds-gården.

gården. Vid norra sidan på berget kan mycket
practiceras, helst om nattetid, om någon har dessa om-
vägar nödiga. Men jag är ingen älskare, mindre
Måstare, af Lurendragare-konsten.

Bör jag förgåta de wakre **Trägårdar**, såsom de
Dahlbomske, Svensbergiske, Lagerbomske, samt Herr
Rådman Linkels och Hjertons? Eller den prydnad
som tillagas på Torget, med åtskilliga planterade
Trä, hvaribland äfwen räknas en hop **Walnöträd**.

Til Staden höra jämwäl några nyligen upträdde
Hemman, eller upodlade platsar, som räknas ifrån Staden
terier, allesamman Norr eller Nordost ifrån Staden
belägna: nämligen Holmagårde, Lufventorp och
Brunsberg, hvilka för några år tillbaka föga öfver-
gingo Åfregården, Suswin, Tegetugnen eller Otter-
Lorp under Warbergiska Gebietet. Dessa
får jag närmare taga i ögnafigte på sit ställe.

Utsigten ifrån Staden til det närlöfande Kattö
kan ej annat än vara sågnesam. Man sitter här och
där wid Fenstren, och räknar hela Ängelska Handels-
flottan, som tågar til och från Sunder. Herrar Hand-
lande spatsera ofta up i Tornet, wäpnade med et ut-
stickande Konstfoga, hwarmed de utmärka långt ut
sion sine nalkande Farkostar, försäkra sit hopp, och se-
ga nödig anstalt at emottaga så färkomne gäster. De
sande så beqwämligen sigte på Slottet och Staden
mil hit om Warberg, eller på Norra sidan; men på
södra kanten hindra de bekante Namne-lisar en så be-
nägen utsigt af Staden. Spiran af Kyrko-tornet se-
ser dock öfwer dessa högder 1 mil sunnan-stad. Ifrån
Wädermölle-backen synes Warberg i jämförelse så lågt
som Götheborg ifrån Otterhällan.

Hwad Nytt i Staden?

den 9 Julii 1759.

Kundgörelser.

Herr SuperCargeuren Gröns Hus, på Kongs-ga-
tan beläget, och bestående af 11 Rum, utom Bryggs-
hus med innemurad Panna, jämte 2 Källare och Wed-
bodar, angisipes til salu. Uti hwardera Wåning äro
4 Tapeterade och gånsta wäl målade Rum, med Köf
och Bisthus och snärra Affisten, at twänne Hushåll
kunna därstädes med all beqwämlichkeit rymmas. Hela
Huset blef i förledet år grundeligen och wäl omlagat.
Om Köpessillingen yrtrar sig Bosthållaren wid Öst-
iska Compagniet, Herr Johan Malm Ericsson.

Den som ästundar några Fenster-bågar, och abbe-
les nya Fenster, får härom närmare underrättelse hos
Engstriswaren Åkerman.

Herr Regiments-Fältskären Res ästundar en Ad-
junct, eller god Åderlätare och Barberare, sig och flere
til hjelp i dessa skitliga tider.

Följande papper säljes i store buntar hos Herr Au-
cteur Barkenbohm.

1.	Rerum criminal. Rraxis	- - -	1.	- 8.
2.	Wernulaei instit. Pol. & Morales	1.	- 8.	
3.	Arnif. de Republ.	- - -	- 16.	
4.	Libenth. Coll. Ethic. & Polit.	- - -	- 12.	
5.	Pratique de la Pieté	- - -	- 4.	
6.	Möllers Spare-timmar	- - -	- 10.	
7.	Velthem in Grotium de jure belli
& pacis	- - -	- 4.	
8.	Waldos Hjelte-Bref	- - -	- 4.	

Ingen